

UZASADNIENIE

Obszar Natura 2000 Bory Chrobotkowe koło Brzózki PLH080031 został zaakceptowany decyzją Komisji Europejskiej z dnia 10 stycznia 2011 roku w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny - nr aktu normatywnego K (2010) 9669 (2011/64/UE).

Na podstawie art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz. 353, ze zm.), dalej zwanej o.o.s., do zadań regionalnego dyrektora ochrony środowiska, należy w szczególności, ochrona i zarządzanie obszarami Natura 2000 na zasadach i w zakresie określonych ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016 r. poz. 2134, ze zm.), dalej zwaną ustawą o ochronie przyrody. Obowiązek sporządzenia projektu planu zadań ochronnych (dalej pzo) dla obszaru Natura 2000 wynika z art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody. Zgodnie z art. 28 ust. 1 i ust. 5 cytowanej ustawy regionalny dyrektor ochrony środowiska ustanawia, w formie zarządzenia, plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 na okres 10 lat, kierując się koniecznością utrzymania i przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których wyznaczono obszar Natura 2000. Zakres treści planu zadań ochronnych określa art. 28 ust. 10 ww. ustawy o ochronie przyrody a szczegółowy tryb sporządzania projektu planu zadań ochronnych oraz zakres prac koniecznych do wykonania na potrzeby przygotowania projektu planu, określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. z 2010 r. Nr 34, poz. 186, ze zm.). Wyjściowym źródłem informacji o obszarze Natura 2000 był Standardowy Formularz Danych.

Na tej podstawie przygotowano dokumentację naukową dla obszaru Natura 2000 Bory Chrobotkowe koło Brzózki PLH080031, zwanego dalej obszarem, w której między innymi: oceniono stan ochrony przedmiotów ochrony, analizowano dokumenty planistyczne i planowane zamierzenia, wskazano na istniejące i potencjalne zagrożenia dla przedmiotów ochrony oraz sformułowano cele działań ochronnych, działania ochronne oraz zakres monitoringu, analizowano potrzebę uzupełnienia wiedzy o przedmiotach ochrony.

Przedmiotem ochrony obszaru jest siedlisko przyrodnicze sosnowy bór chrobotkowy o kodzie 91T0. Zweryfikowane dane potwierdziły jego występowanie na powierzchni 89,11 ha. Typowo wykształcone zbiorowiska *Cladonio-Pinetum* zajmują natomiast prawie 40% z 891,95 ha całkowitej powierzchni obszaru Natura 2000. Najlepiej zachowane fragmenty boru chrobotkowego zlokalizowane są w południowo-centralnej części obszaru. Na większości powierzchni obszaru występuje mozaika boru chrobotkowego *Cladonio-Pinetum* i suboceanicznego boru świeżego *Leucobryo-Pinetum*. *Cladonio-Pinetum* rozwinięty jest w postaci typowej (suchej) - z dominacją w runie chrobotków z podrodzaju *Cladina* (*C. arbuscula*, *C. arbuscula ssp. mitis*, *C. rangiferina*), nadających charakterystyczny siwy

(szarawy) odcień dna lasu oraz żywej (mszystej). Warstwa zielna jest bardzo słabo rozwinięta.

W oparciu o ocenę stanu zachowania boru chrobotkowego w obszarze i zidentyfikowane zagrożenia - udokumentowane wiedzą o przedmiocie ochrony, specyfice miejsca i jego relacji przestrzennych oraz uwzględniając potrzebę, racjonalność, możliwość wykonania i oczekiwany efekt wskazano cele działań ochronnych oraz działania zmierzające do ich realizacji. Określono także monitoring stanu przedmiotu ochrony i monitoring realizacji celów działań ochronnych.

Jako cele działań ochronnych w ciągu okresu obowiązywania pzo przyjęto poprawę parametru specyficzna struktura i funkcja w zakresie wskaźników:

- obecność martwego drewna w dnie lasu
- występowanie i stan populacji chrobotków
- udział procentowy siedliska w transekcie,
- charakterystyczna kombinacja florystyczna.

Działania ochronne podejmowane będą na powierzchni ok. 25ha, czyli na ok. 30% powierzchni siedliska przyrodniczego przedmiotowego obszaru Natura 2000, w oddziałach leśnych, w których stan siedliska przyrodniczego 91T0 oceniono w 2015 roku.

Weryfikacja skuteczności osiągnięcia celu działań będzie dokonana przez ocenę zmiany ww. wskaźników po wykonaniu zabiegów ochronnych. Powyższy cel działań ochronnych został sformułowany przy uwzględnieniu istniejących uwarunkowań społeczno-gospodarczych oraz panujących ograniczeń, dążąc do uzyskania najlepszego stanu ochrony, dla tego obszaru Natura 2000.

Zidentyfikowane zagrożenie istniejące to zmiana składu gatunkowego (sukcesja). Zbiorowisko roślinne siedliska przyrodniczego jest jednym z ogniw sukcesyjnych i w procesie naturalnym jest ono zastępowane kolejnym ogniwem dążącym do następnej, bardziej żywej postaci leśnego zbiorowiska roślinnego. Zagrożenie to ma charakter naturalnego procesu wpisanego w aktualną gospodarkę leśną prowadzoną w oparciu o plan urządzania lasu (PUL). Takie wnioskowanie zawiera dokumentacja pzo. Wskazano w niej, że niezadowolająca (U1) ocena stanu zachowania całości siedliska 91T0 i ocena na 8 badanych stanowiskach w przedmiotowym obszarze Natura 2000 wynika ze zmniejszania się arealu siedliska z uwagi przede wszystkim na sukcesję naturalną oraz stosunkowo ubogi (ilościowo) skład gatunków charakterystycznych (porostów) w większości stanowisk. Chronione siedlisko 91T0 śródładowy bór chrobotkowy w tym obszarze wykształcone jest ponadto na siedlisku boru świeżego. Jest to element pionierski, a przez to nietrwały, podlegający ciągłej sukcesji, o czym informuje dokumentacja pzo. Jedynie na najsuchszych siedliskach, często w starodrzewach sosnowych, śródładowy bór chrobotkowy 91T0 może stanowić stadium końcowe trwałego zbiorowiska leśnego. Funkcjonowanie boru chrobotkowego w znacznym stopniu wynika z modelu prowadzonej gospodarki leśnej gdyż stwierdzone płaty siedliska w oddziałach leśnych wykształciły się na biotopie powstałym w obecnym kształcie jako wynik ukierunkowanych zabiegów hodowlanych, a nie na biotopie powstałym przez naturalną sukcesję roślin na porzucony, zdziczały i nie zagospodarowany teren. Dotychczasowa gospodarka leśna modyfikowała ten proces poprzez usuwanie biomasy z ekosystemu w postaci drewna np. podczas trzebieży, co utrzymywało stan niewielkiej zawartości substancji pokarmowych w siedlisku. Nie jest zatem wymagana zmiana gospodarowania, gdyż obszar

położony jest w roślinno-klimatycznej strefie lasów mieszanych zrzucających liście na zimę a nie typowej dla występowania leśnych chrobotków – strefy lasów borealnych. Dokumentacja pzo stwierdza, że uwzględniając charakter podłoża jest duże prawdopodobieństwo trwałości siedliska, o ile nie ulegną zmianie zasady gospodarowania na jego terenie. Właściwą ocenę (FV) na inwentaryzowanych 8 stanowiskach badawczych oraz ocenę łączną dla całości siedliska przyrodniczego 91T0 w obszarze Natura 2000 Bory Chrobotkowe koło Brzózki, posiada bowiem wskaźnik *przekształcenia związane z użytkowaniem i obecność nasadzeń drzew*.

Zidentyfikowanym zagrożeniem potencjalnym jest wzrost natężenia eutrofizacji, mogący pojawić się na skutek pozostawienia substancji organicznej, która nie usunięta prowadzi do wzrostu żyzności biotopu, skutkującym pogorszeniem stanu chronionego siedliska. Potencjalnym zagrożeniem może być również nielegalne pozyskiwanie porostów. Ich atrakcyjny pokrój oraz „naturalne” pochodzenie zachęca do wykorzystywania np. do dekoracji. Ta fizyczna eliminacja porostów jest czynem zabronionym.

Typowe płaty zbiorowiska z charakterystycznymi gatunkami porostów: chrobotkiem leśnym *Cladonia arbuscula* i chrobotkiem reniferowym *Cladonia rangiferina* najczęściej występują w skrajnych fragmentach drzewostanów z tendencją do całkowitego zaniku w głębszych partiach drzewostanów. Dostęp do światła umożliwia prawidłową wegetację porostów - gatunków fitofilnych, ich zdolność do rozwoju i rozprzestrzeniania się.

W trakcie przygotowania planu zadań ochronnych Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim gromadził wiedzę i rozpatrywał także inne zagrożenia, jednak nie pozyskał wiarygodnego, wyczerpującego materiału dowodowego, w postaci udokumentowanego czynnika lub skutku, by uznać ich ważność, a jednocześnie nie zatracić zagrożeń, które uznał za najistotniejsze.

Planowane działania ochronne wynikają z celu poprawy stanu siedliska przyrodniczego, w tych oddziałach leśnych, które były poddane ocenie stanu siedliska i dotyczą:

- usuwania całości drewna (grubizny i drobnicy) powstałej po planowanych zabiegach hodowlanych lasu,

- wycięcia części drzew w najbardziej zwartych fragmentach oddziału leśnego na powierzchniach siedliska boru chrobotkowego.

Działania ochrony czynnej w zakresie usuwania biomasy są “odpowiedzią” na zidentyfikowane zagrożenia, będą zmierzały do zmniejszenia tempa naturalnej sukcesji i tempa naturalnego procesu eutrofizacji siedliska oraz wpłyną na zwiększenie ilości światła dochodzącego do dna lasu w tych starszych wiekiem drzewostanach, sprzyjając wzrostowi i rozwojowi lichenobioty.

Założono sprawdzenie stanu ochrony siedliska przyrodniczego 91T0 w 9 roku obowiązywania pzo, na ocenionych w 2015 roku stanowiskach (oddziałach leśnych), opierając się o parametry i wskaźniki zaproponowane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Planowany zabieg pn. *wycięcie drzew w najbardziej zwartych fragmentach oddziału leśnego* realizowany będzie w okresie 5 lat od wprowadzenia planu, któremu będzie towarzyszyło także usunięcie całości drewna. Ocena obejmie zatem skutek ogółu procesów wpływających na obszar (6 lat to optymalny okres wskazywany w literaturze, w którym mogą być obserwowane zmiany tego siedliska tj. odrodzenie się bądź zamieranie) a w szczególności

wybranych wskaźników siedliska, których poprawę zakładano w wyniku realizacji działań ochronnych (minimum 4 lata po wykonanym zabiegu).

Podstawowym środkiem realizacji przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim obowiązku wynikającego z przepisu art. 28 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody było zorganizowanie i przeprowadzenie z udziałem wykonawcy projektu planu dwóch spotkań, na które każdorazowo zapraszano zainteresowane osoby i podmioty prowadzące działalność w obrębie siedlisk gatunku, przedmiotu ochrony obszaru. Spotkania dyskusyjno-warsztatowe odbyły się w dniu 28.07.2015 r. w budynku Nadleśnictwa Brzózka oraz dnia 10.09.2015 r. w budynku Nadleśnictwa Lubsko. Zebrane informacje i uwagi oraz analiza dostępnego materiału dowodowego posłużyły do przedstawienia końcowej wersji dokumentu i poddania go procedurze konsultacji społecznej.

Zgodnie z art. 39 ustawy ooś, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim, obwieszczeniem z dnia 02.02.2015 r. znak: WPN-II.6320.1.1.2015.GK. podał do publicznej wiadomości informacje o przystąpieniu do sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Bory Chrobotkowe koło Brzózki PLH080031. Zawiadomił o możliwości zapoznania się z ww. projektem planu oraz sposobie i miejscu wnoszenia uwag i wniosków. Obwieszczenie zostało opublikowane w prasie lokalnej, zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim oraz na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu Gminy Krosno Odrzańskie i Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim.

Zapisy przedmiotowego planu zadań ochronnych nie przesądzają o realizacji/braku realizacji inwestycji nawet w odniesieniu do działań wskazanych jako zagrożenie. Stanowią jednak materiał dokumentacyjny do właściwej oceny zamierzenia pod kątem zgodności realizacji działań z przepisami ochrony przyrody, szczególnie w odniesieniu do działań, których skutki mogą znacząco negatywnie oddziaływać na przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 Bory Chrobotkowe koło Brzózki PLH080031.

Analiza nie wskazała potrzeby zmian dokumentów planistycznych, niezbędnych do utrzymania bądź odtworzenia właściwego stanu ochronynocków dużych w tej ostoi Natura 2000. Nie przewiduje się uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiocie ochrony i utrzymania bądź modyfikacji metod gospodarowania. Nie znaleziono przesłanek do konieczności sporządzenia planu ochrony dla części lub całości ww. obszaru Natura 2000 oraz do zmiany granic obszaru. Przywołany art. 39 zobowiązywał Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim do obwieszczenia o konsultacjach społecznych projektu planu zadań ochronnych. Obwieszczenie, z dnia 29.10.2015 roku, znak: WPN-II.6320.20.2015.MB, zostało zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim oraz na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu Miejskiego w Babimoście i Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim. We właściwym terminie, to jest 21 dni od ukazania obwieszczenia, wpłynęły poniższe uwagi i wnioski, do których odniesiono się w dalszych pracach nad ww. projektem planu.

Lp.	Zgłaszający, data zgłoszenia Wniosek i/lub uwaga	Sposób rozpatrzenia oraz zakres uwzględnienia
1.	Regionalna Dyrekcja Lasów	Uwagi i wniosek uwzględniono, zmieniając

	<p>Państwowych w Zielonej Górze. 03.11.2015 r. Uwagi dotyczące sprecyzowania opisu działania ochronnego nr A1 i A2 oraz przeredagowania treści ich zapisu.</p>	<p>i uzupełniając treść zapisu.</p>
2.	<p>Nadleśnictwo Brzózka. 17.11.2015 r. Wniosek o wyłączenie z wdrażania działań ochronnych oddziału 28a.</p>	<p>Wniosek uwzględniono, zmieniając i uzupełniając treść zapisu.</p>
3.	<p>Klub Przyrodników w Świebodzinie. 19.11.2015 r. Uwagi: - zagrożenia wskazane w projekcie zarządzenia odciągają od przedstawionych przez wykonawcę projektu planu, jako istotne dotyczą procesu sukcesji, ignorując fakt powszechnej antropogenicznej eutrofizacji siedliska czy warunki i skutki prowadzonej gospodarki leśnej, - działania ochronne zostały istotnie zmienione w stosunku do przesłanego projektu Klubu Przyrodników, nie gwarantują poprawy bądź ograniczenia tempa zaniku siedliska 91T0 w obszarze, - wnioski ujęte w uzasadnieniu, (szczególnie zagrożeń) zupełnie odciągają od wniosków eksperta oceniającego stan siedliska. Wniosek: dokonanie zmian przywracających pierwotne zapisy zawarte w projekcie zarządzenia przygotowanym przez Klub Przyrodników.</p>	<p>Uwagi uwzględniono częściowo. Wniosku nie uwzględniono.</p> <p>Uwagi zasadniczo nie dotyczą treści projektu pzo poddanego konsultacji lecz porównują go z innym projektem, zawierając głównie stanowisko (opinię, ocenę) zgłaszającego uwagę. Konsultacjom społecznym poddany został projekt zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Bory Chrobotkowe koło Brzózki PLH080031, nie „projekt zarządzenia” przygotowany przez Klub Przyrodników.</p> <p>Spośród zidentyfikowanych i prognostycznych zagrożeń oraz propozycji działań ochronnych przedstawionych przez wykonawcę projektu planu wpisano te, które w ocenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska Gorzowie Wielkopolskim są istotne dla ochrony siedliska przyrodniczego 91T0 w tym obszarze Natura 2000, priorytetowe, racjonalne, możliwe do wykonania oraz konieczne do uregulowania w tym dokumencie.</p> <p>Większość proponowanych zagrożeń jest uzasadniona, została zapisana w zarządzeniu w oparciu o sporządzoną dokumentację pzo, opisana co do zakresu oraz wyjaśniona w uzasadnieniu. Proponowane działania ochronne są zbieżne z przedstawionymi w dokumentacji pzo i wyjaśnione w uzasadnieniu.</p> <p>W celu uczytelnienia treści projektu pzo w opisie wskazanego potencjalnego zagrożenia (eutrofizacji) dodano zapis, że ma on także przyczyny spowodowane brakiem zabiegów gospodarki leśnej. W treści uzasadnienia wprowadzono dodatkowe, szczegółowe wyjaśnienia, głównie dotyczące wprowadzonych zapisów w projekcie zarządzenia, a będące</p>

		analizą uzyskanych wyników badań przedstawionych w sporządzonej dokumentacji pzo.
--	--	---

Jednocześnie Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim wniósł autopoprawki w zakresie nowego zapisu wydzielen leśnych poddanych działaniom ochronnym oraz monitoringowi, poprawy błędów pisarskich, sprecyzowania użytych nazw i opisów oraz uaktualniając publikację przywołanych aktów prawnych.

Wojewoda Lubuski pismem z dnia 28 marca 2017 r. znak: GN-III.710.9.2017.AMie, działając na podstawie art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2015 r., poz. 525, ze zm.), uzgodnił projekt zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim, w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Bory Chrobotkowe koło Brzózki PLH080031, nie wnosząc uwag.

Zarządzenie nie zawiera norm technicznych i nie podlega notyfikacji w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. z 2002 r. nr 239 poz. 2039, ze zm.).

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
w Gorzowie Wielkopolskim
Jan Rychartowicz